

Kommentar till

”Progressivismens rötter”

i KRUT 10

Av artiklen ”Progressivismens rötter i Krut nr 10 framgår att ordet progressivism börjat användas i ett otal sammanhang utan att begreppets betydelse härvid klarlagts. Talrikast finner man det i den politiskt färgade skoldebatten. Detta har åstadkommit en viss förvirring bland dem, för vilka ordet behållit sin ursprungliga betydelse av **en fortskridande utveckling**. En sådan har inom pedagogiken funnits tiderna igenom, ofta uppkallad efter dess idégivare eller riktningens ursprungsort. I Sverige har t ex försöksarbete länge pågått för att reformera **undervisningens metodik inom läroplanens ram och oftast efter tyskt mönster**. I 1940 års skolutrednings omfattande utredning om försöksverksamheten i olika skolformer redovisas många olika former av försök, men den märkliga termen **Folk-skolläraryogressivism** förekommer aldrig. Det förefaller att vara en nykonstruktion. Se också Dr Gierows bedömning av det svenska försöksarbetets karaktär i boken ”Individuell undervisning”.

Den amerikanska Progressive Education:s idéer, ”The Child Centered School” började först under 1940-talet bli omtalad i Sverige. Denna pedagogik – ursprungligen stimulerad av Darwins tänkande – hade vid seklets början vuxit fram ur W. James’ filosofi och J. Deweys biologiska psykologi. Den innebar att skolans uppgift var att ge varje individ hjälp att nå en full personlig utveckling som

ger mognad att förstå konkreta samhällsproblem och genomdriva reformer. För att kunna genomföra en sådan pedagogik bedrevs en omfattande psykologisk-pedagogisk forskning. Den tillämpades först i privata (independent) skolor och vid experimentalskolorna vid några universitet och något senare också i en del kommunala skolsystem, inspirerade av universitetsutbildade lärare. Namnet ”progressiv” användes inte efter Mc Carthy-förföljelserna och de politiska och ekonomiska reaktionerna efter vätebombschocken. Men idéerna lever kvar i all skapande pedagogik. De återfinnes i 1946 års Skolkommissionens betänkande, men påverkade endast helt obetydligt dem, som utformade den nya skolan. För den stora allmänheten har modern pedagogik kommit att sammanblandas med olika radikala åsikter till en hållningslös låtgåpedagogik, som tas emot med stor missnöjsksamhet.

Då ordet progressiv förefaller att nu ha blivit ett odefinierat modeord, inblandat i allehanda ”rörelser” bör det ej användas i pedagogiska sammanhang.

ORDET PROGRESSIV PEDAGOGIK BÖR ERSÄTTAS AV PÅ FORSKNING BYGGD REFORMPEDAGOGIK, för att beteckna dess nödvändiga del av samhällsutvecklingen.

Några direkta felaktigheter i artikeln:

(Sid 92) Progressiv Education

Association, PGA, grundades 1919 av Amerikas mest kända pedagoger bland dess vetenskapsmän, bl a Dewey, Kilpatrick, Rugg. Samma år grundades Parents and Teachers Association, PTA, i samma avsikt, nämligen att hjälpa till med återuppbyggnaden efter världskriget.

(Sid 93) Elsa Köhler var ingalunda en centralfigur i 30-talets Göteborg. Hon beredes endast under en kort tid möjlighet att intressera en liten grupp lärare att forska över den pedagogiska situationen i den egna klassen.

(Sid 94) Elsa Köhler var **främst** engagerad i europeisk forskning, **minst** i amerikansk.

(Sid 97) Alva Myrdals sekreterare i läroplansdelegationen var Ivan Blomberg. Arbetet skedde i ständig samverkan.

De personliga, ibland starkt motsägande bedömningarna om namngivna personer får stå för artikelförfattarens egen räkning.

(Sid 95) En mycket vinklad uppfattning visar beskrivningen av UNESCOs första lärarseminarium. Där gav 51 föreläsare från 8 länder, alla de främsta företrädarna för sitt lands kultur, stoff och stimulering åt de 82 kursdeltagarnas gruppdiskussioner. Detta betecknas i artikeln att ”de fortbildades i tron på de amerikanska myterna!” ■

Ester Hermansson

Svar:

Kära Ester Hermansson. Ordet progressivism som Du vill byta ut, användes med en alldeles bestämd avsikt i artikeln i Krut

10. Dagens historielösa pedagogiska debatt kan ge intrycket att projektarbetsmetod och annat som brukar kallas progressiv pedagogik är sjuttioårsuppfinnningar. Därför kan det vara skäl att påminna om den breda amerikanska rörelsen för "progressive education" eller "progressivism" som nådde sin höjdpunkt redan för ett drygt halvsekel sedan, och som – inte minst tack vare Dina insatser – betydligt mycket för de pedagogiska idéerna här i landet.

Och progressivismen är inte bara en fråga om idéer. Jag tror att den historiskt sett haft och har sin grogrund i vissa slag av samhällsförändringar, i synnerhet förändringar i lönarbetets villkor: folkförflyttningar, arbetsmarknads omvandling etc – som gjort barns och ungdomars anpassning till skola, arbetsliv och vuxenliv problematiskt. Så var det i USA, i de förslummade immigrantmiljöerna i början av seklet. Så har det varit nu senast under sjuttioalet i Sverige; ökande socialiseringsproblem som framträtt som sk disciplin- och motivationsproblem har haft ett nytt uppsving för progressivismens idéer i följande.

Om detta handlade artikeln i Krut 10, och också om "progressivismens dubbelhet", dvs motsättningen mellan å ena sidan den enskilde lärarens önskan att hjälpa sina elever till utbildning, utkomst och överhuvudtaget ett drägligt liv, å andra sidan utbildningens samhälleliga funktioner (i USA bidrog progressivismen verksamt till skapandet av en modern industri-

arbetarklass). Samma dubbelhet återfinns för övrigt i vartenda Krut-nummer: Å ena sidan rapporter från fältet och glada tillrop: Misströsta inte kamrater, det finns ett fritt utrymme! Å andra sidan mindre uppmuntrande analyser av utbildningens samhällsfunktioner och alla ramar och begränsningar. Vilket kan förefalla schizofrent. Men denna progressivismens typiska dubbelhet är inget att beklaga. Den är ofrånkomlig och den kan vara produktiv. Vi måste öppna bägge ögonen, annars gör vi antingen misstaget att på enögt akademiskt manér avfärda progressivismen som leverantör av arbetskraft i enlighet med kapitalets behov etc, eller också hamnar vi i huvudlös aktivism och värnar om den enskilde eleven men blir blinda för det pedagogiska arbetets samhälleliga konsekvenser.

När man vill förstå progressivismens samhälleliga betingelser, kan det inte hjälpas att man råkar i konflikt med rörelsens självförståelse och de myter den spunnit kring sina hjältar. Du nämner rörelsens bidrag till återuppbyggnaden efter första världskriget; En som undersökt denna period, professorn i utbildningshistoria i Illinois, Clarence Karier, blev utesluten ur Dewey-sällskapet när han haft oförsynthen att gräva i delvis hemligstämplat material och lyckats påvisa John Deweys synnerligen aktiva engagemang för en aggressiv amerikansk utrikespolitik och för amerikaniseringen av den invandrade arbetskraften, särskilt polackerna (*Educational The-*

ory Vol 27 Nr 1 1977). Vidare skriver du att Dewey m fl namnkunniga pedagoger grundade Progressive Education Association 1919. Historieskrivarna är av annan mening (se t ex redan L. Cremins standardverk *The Transformation of the School. Progressivism in american education 1876-1957* (1961), s 245-273). Dewey själv blev erbjuden medlemskap men vägrade och lät sig först om slutet av tjugotalet utan överdriven entusiasm väljas till hedersordförande.

I det långa loppet vinner nog progressivismen på att vi försöker kasta ljus över rörelsens historia och samhälleliga betingelser. Särskilt idag, när en okunnig konservativ opinion framträder med kravet att skolan ska hiva utvecklingspsykologi, grupparbete, projektmetod och hela den progressivistiska traditionen överbord och återgå till "ordning och reda, drill och disciplin, länge leve monarkin" (för att citera Tidningsteatern), måste vi fasthålla att progressivismen är något mer än bara idéer inne i lärares och skolbyråkraters huvuden.

Det gäller att förstå, vidareutveckla och överskrida, men inte överge den stora och levande progressivistiska traditionen. Om det borde vi kunna samarbeta, trots att vi inte har alldeles samma syn på utvecklingen. Vi som tillhör en yngre generation har mycket att lära av Dig och andra pionjärer inom svensk reformpedagogik. ■

Donald Broady



Har du material, kritik eller idéer till "Aktuellt och debatt" – kontakta då Rut Hillarp 08/81 45 63 eller Lena Hellblom 08/767 71 27, som är ansvariga för denna del. Eller skriv till KRUT-redaktionen.